De Grenzen van Weerlegging

Een *Salafī* verduidelijking over kritiek, waarschuwing, voorzichtigheid en het oordeel van *Tabdīʿ*

Salafī Refutations
SR
1447H

De Grenzen van Weerlegging

Een Salafī verduidelijking over kritiek, waarschuwing, voorzichtigheid en het oordeel van Tabdīʿ

Introductie

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين، سيدنا ونبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين. وبعد

Alle lof is voor Allāh, de Heer der werelden, en moge de zegeningen en vrede zijn met de edelste der Profeten en Boodschappers, onze meester en onze Profeet Moḥammad, en met zijn familie en al zijn Metgezellen.

Voorts:

Deze tekst is gebaseerd op een lezing met de titel *Commentaar op Enkele Overleveringen van de Salaf betreffende Geloofsleer en Methodologie*, georganiseerd door Albaseerah op 5 juni 2022, en gegeven door Shaykh Abū ʿIyāḍ Amjad Rafīq. De lezing maakt deel uit van een bredere reeks die verbonden is met de uitleggingen van ʿAllāmah ʿUbayd b. ʿAbdillāh al-Jābirī, getiteld *Sharḥ Baʿḍ al-Āthār as-Salafīyah* [*Uitleg van Enkele Overleveringen van de Salaf*].

Deze verduidelijking is geparafraseerd, bewerkt en voorbereid voor algemeen nut vanwege de **terugkerende verwarring onder veel jongeren**, en vanwege de **wijdverspreide misvattingen rondom deze delicate kwesties van de *Salafī Manhaj*** [methodologie]. Van tijd tot tijd keert hetzelfde patroon terug: wanneer een geleerde, student van kennis of publieke figuur die geliefd is bij een bepaalde groep wordt bekritiseerd, haasten sommigen zich om degene die de kritiek uitte te veroordelen, zelfs wanneer zijn kritiek **correct, op bewijs gebaseerd en geworteld is**

in de beginselen van de *Qur'ān*, de *Sunnah*, en het begrip van *as-Salaf aṣ-Ṣāliḥ* [de vrome voorgangers]. Zij hebben moeite te aanvaarden dat iemand die zij hoogachten, kan zijn vervallen in **dwaling, onrecht, een foutief oordeel, een slechte methodologie of een verkeerd standpunt**.

In plaats van **de kern van de kwestie te onderzoeken**, verschuilen zij zich vaak achter algemene *Tazkiyāt* [aanbevelingen van de geleerden], vallen zij de geloofwaardigheid van de criticus aan, of leiden zij de aandacht af van de werkelijke bewijzen door zich te richten op de toon van de criticus, zijn vermeende hardheid, of het emotionele ongemak dat door de weerlegging wordt veroorzaakt. De oprechte *Salafī* laat zich echter niet door deze afleidingen misleiden. **Hij onderzoekt de inhoud.** Als de kritiek **in overeenstemming is met de waarheid, door bewijs wordt ondersteund en strookt met de beginselen van *Ahl as-Sunnah*** [de mensen die vasthouden aan de Profetische geloofsleer en weg], dan aanvaardt hij haar. Als zij **vals, onrechtvaardig, overdreven of ongefundeerd** is, dan verwerpt hij haar. Het criterium is niet persoonlijkheid, reputatie, populariteit, emotionele gehechtheid, institutionele loyaliteit of persoonlijke genegenheid. **Het criterium is de waarheid.**

Er is **geen blind fanatisme [*Taʿaṣṣub*] voor wie dan ook**. Er is **geen overdrijving [*Ghuluww*] voor welke geleerde, oproeper, student, groep of instelling dan ook**. Er is **geen emotionele gehechtheid die het bewijs overstijgt**. Wij houden van de geleerden van de *Sunnah*, eren hen en kennen hun verdienste, maar **wij verheffen niemand boven correctie, bewijs of verantwoording.** Onze loyaliteit is aan de waarheid, en onze bindende referentie is **de *Qur'ān* en de *Sunnah* volgens het**

begrip van *as-Salaf aṣ-Ṣāliḥ*, aan het hoofd van wie de Boodschapper van Allāh staat, onze edele Profeet Moḥammad ﷺ.

Daarom is deze publicatie bedoeld om de **noodzakelijke onderscheidingen tussen *Naqd* [kritische beoordeling], *Radd* [weerlegging], *Taḥdhīr* [waarschuwing], *Tabdīʿ* [iemand tot innovator verklaren], en de aanverwante oordelen binnen de *Salafī Manhaj*** [methodologie] te verduidelijken. Deze categorieën worden vaak door elkaar gehaald, vooral wanneer kritiek gericht is op een **geleerde, student van kennis, oproeper of geliefde figuur**.

Integendeel, **elk oordeel heeft zijn eigen voorwaarden, reikwijdte, bewijzen en gevolgen.** Het doel van deze verduidelijking is daarom om **precisie te herstellen**, mensen te beschermen tegen **emotionele reacties en fanatisme [*Taʿaṣṣub*]**, en deze zaken terug te brengen naar hun juiste grondslagen: **bewijs, rechtvaardigheid en het vasthouden aan de *Qur'ān* en *Sunnah* volgens het begrip van *as-Salaf aṣ-Ṣāliḥ*** [de vrome voorgangers].

De *Shaykh* [d.w.z. ʿUbayd al-Jābirī] zegt dat er vandaag mensen zijn die zichzelf tot de mensen van kennis rekenen, maar boos worden wanneer iemand van wie zij houden wordt weerlegd voor een fout die hij heeft gemaakt. Zij gedragen zich alsof **elke weerlegging van zo iemand neerkomt op *Tabdīʿ*** [iemand tot innovator verklaren]. Dit is niet correct. Iemand enkel bekritiseren of weerleggen betekent niet automatisch dat die persoon is verklaard tot een *Mubtadiʿ* [iemand die in de religie als innovator is beoordeeld].

Een op kennis gebaseerde weerlegging, wanneer zij gebouwd is op de *Qurʾān* [het geopenbaarde Boek van Allāh], de *Sunnah* [de Profetische weg], de uitspraken van de leidende geleerden, en de weg van de *Salaf* [de rechtschapen voorgangers], is niet laakbaar. Zij behoort **tot de fundamenten van *Ahl as-Sunnah*** [de mensen die vasthouden aan de Profetische geloofsleer en weg]. De mensen van de *Sunnah* weerleggen iedere *Mukhālif* [iemand die de waarheid tegenwerkt], zelfs als hij uit hun eigen kring komt, en zij doen dat met bewijs.

De verwarring ontstaat wanneer mensen geen onderscheid maken tussen verschillende categorieën: *Radd* [weerlegging], *Naqd* [kritische beoordeling], *Taḥdhīr* [waarschuwing], en *Tabdīʿ*. **Dit zijn geen identieke categorieën, en het één vereist niet automatisch het ander.**

Een persoon kan behoren tot *Ahl as-Sunnah*, op de weg van de *Salaf*, en zelfs een persoon van kennis zijn, en toch kan hij een fout maken in een bepaalde *Masʾalah* [specifieke kwestie] of *Qaḍīyah* [zaak of aangelegenheid]. Hij kan fouten maken in kennis, in *Uslūb* [methode, stijl of benaderingswijze], in gedrag, in een bepaald standpunt, of in een specifieke kwestie. **Als hij daarvoor wordt bekritiseerd of gecorrigeerd, betekent dit niet dat hij automatisch een *Mubtadiʿ* is geworden.**

Een voorbeeld hiervan is wat gebeurde met Shaykh Ibn ʿUthaymīn, moge Allāh hem genadig zijn. In een van zijn geschriften sprak hij over de *Maʿīyah* [Allāh's zijn met Zijn schepping op een wijze die past bij Zijn Majesteit], en hij gebruikte een uitdrukking die werd bekritiseerd. Shaykh Ḥammūd at-Tuwayjirī, moge Allāh hem genadig zijn, schreef een boek waarin hij die uitspraak weerlegde. Shaykh Ibn Bāz, moge Allāh hem

genadig zijn, las het boek en ondersteunde het. Shaykh Ibn ʿUthaymīn zelf aanvaardde en steunde die weerlegging ook, hoewel zij zijn eigen fout behandelde. **Dit toont aan dat het corrigeren van een fout geen *Tabdīʿ* vereist.**

Iedereen kan fouten maken. De persoon van de *Sunnah* keert echter terug van zijn fout wanneer die hem duidelijk wordt gemaakt, omdat **zijn doel de *Sunnah*** is. Hij kan zijn uitgegleden, verkeerd hebben begrepen, onnauwkeurig hebben gesproken, of zich verkeerd hebben uitgedrukt, maar hij keert terug wanneer de waarheid duidelijk wordt.

Evenzo kan tegen een persoon in een specifieke zaak worden gewaarschuwd zonder dat dit *Tabdīʿ* vereist. Onder de geleerden van *Ḥadīth* [Profetische overlevering] waren sommigen bekend om buitensporige mildheid bij het beoordelen van overleveraars, terwijl anderen bekend waren om buitensporige strengheid. Hun individuele uitspraken werden daarom niet altijd afzonderlijk aanvaard, vanwege hun bekende neiging tot mildheid of hardheid. Dit betekende niet dat zulke geleerden *Mubtadiʿūn* [innovators] of mensen van dwaling waren. Het betekende dat **voorzichtigheid vereist was op een bepaald gebied**.

Op dezelfde wijze kan een persoon van de *Sunnah* een uitspraak van *Bidʿah* [religieuze innovatie] uiten of in een daad van *Bidʿah* vervallen. Men kan zeggen: "Deze uitspraak is *Bidʿah*," of: "Deze daad is *Bidʿah*," zonder noodzakelijkerwijs het individu zelf tot een *Mubtadiʿ* te verklaren. De geleerden maakten onderscheid tussen zeggen dat een persoon een innovatie heeft begaan, of dat hij in beperkte zin een *Ṣāḥib Bidʿah* is [iemand die met een innovatie verbonden is of erbij betrokken is], en absoluut zeggen dat hij een *Mubtadiʿ* is, namelijk iemand die in de religie

innoveert, na verduidelijking op innovatie blijft volharden, of anderen ertoe oproept.

Dus niet iedereen die wordt bekritiseerd of weerlegd, is daarmee tot een *Mubtadiʿ* verklaard. **Er bestaat een spectrum tussen louter correctie en formele *Tabdīʿ*.** Het valse begrip is te veronderstellen: "Hij is weerlegd; dus, hij is een *Mubtadiʿ*." Dit is niet de weg van de *Salaf.*

ʿAbdullāh b. ʿUmar as-Sarakhsī, de geleerde van *al-Khazar*, zei: "*Ik at één maaltijd met een persoon van Bidʿah, en dit bereikte ʿAbdullāh b. al-Mubārak. Hij zei: 'Ik zal dertig dagen niet met hem spreken.'*"

Betekent dit dat ʿAbdullāh b. al-Mubārak hem [ʿAbdullāh b. ʿUmar as-Sarakhsī] tot een *Mubtadiʿ* verklaarde? Nee. Hij zag van hem een handeling die niet passend was voor een persoon van de *Sunnah*. Om afkeuring te tonen, boycotte hij hem voor een beperkte periode. De reden is dat een persoon van kennis en aanzien, wanneer men hem ziet zitten of eten met een persoon van *Bidʿah*, **gewone moslims kan misleiden tot de gedachte dat zitten met zulke mensen aanvaardbaar is**. Zulk gedrag kan de religie schaden door de barrière tussen de *Sunnah* en *Bidʿah* te verzwakken.

Dit is geen *Tabdīʿ*. **Het is een disciplinaire houding die wordt ingenomen uit wijsheid en voor bepaalde voordelen.**

Een andere overlevering wordt genoemd door Ibn Waḍḍāḥ al-Qurṭubī in *al-Bidaʿ wa-n-Nahy ʿAnhā* [*Innovaties en het Verbod daarop*]. Een man zei: "*Ik liep met ʿAmr b. ʿUbayd, en Ibn ʿAwn zag mij, waarna hij zich twee maanden van mij afwendde.*" ʿAmr b. ʿUbayd behoorde tot de kopstukken van de *Muʿtazilah* [een rationalistische theologische sekte] in de vroege tweede

eeuw. In die tijd was het volledige doctrinaire systeem van de latere *Muʿtazilah* nog niet ontwikkeld op de wijze waarop latere figuren zoals al-Qāḍī ʿAbd al-Jabbār het zouden formuleren. Toch waren er bij hen al uitspraken van dwaling verschenen inzake *al-Qadar* [Goddelijke Voorbeschikking], samen met aanvallen op de *Muḥaddithīn* [specialisten in Profetische overlevering]. Ibn ʿAwn toonde daarom afkeuring tegenover iemand die met zo'n persoon meeliep.

Ook hier was dit niet noodzakelijk een verklaring dat de persoon zelf een afwijkende innovator was geworden. Het was simpelweg **discipline vanwege gedrag dat misleiding over de gewone moslim kon brengen en schade over de religie**.

Ibn Abī Ḥātim verhaalt ook van ʿAbd al-ʿAzīz al-Uwaysī dat toen Ismāʿīl b. Abī Uways naar Ḥusayn b. ʿAbdullāh b. Ḍumayrah ging, en dit Imām Mālik bereikte, Mālik hem veertig dagen boycotte. Mālik was niet tevreden met zijn omgang met die persoon. Ook dit toont de weg van de geleerden: **een persoon kan behoren tot *Ahl as-Sunnah*, en toch worden gedisciplineerd of voor hem worden gewaarschuwd vanwege een handeling, standpunt of omgang die niet correct is**.

Evenzo zei Abū Jaʿfar Moḥammad b. al-Ḥasan b. Hārūn al-Mawṣilī dat hij Imām Aḥmad b. Ḥanbal vroeg over al-Karābīsī en de uitspraak: "*Mijn recitatie van de Qurʾān is geschapen.*" Imām Aḥmad antwoordde: "*Pas op voor deze al-Karābīsī. Spreek niet met hem, en spreek niet met degene die met hem spreekt.*" Toen hem werd gevraagd of deze uitspraak en haar vertakkingen teruggingen op de uitspraak van Jahm, zei Imām Aḥmad: "*Ja, dit alles behoort tot de uitspraak van Jahm b. Ṣafwān.*"

Deze berichten tonen aan dat **mildheid tegenover de mensen van afwijking en dwaling gevaarlijk is**. Dit is wat vroegere religieuze gemeenschappen trof: geleidelijke mildheid, compromis, en het uithollen van religieuze grenzen. Hun religie werd veranderd en verdraaid. Dit zal met Islām niet op dezelfde wijze gebeuren, met de toestemming van Allāh, vanwege de methodologie van *Ahl al-Ḥadīth* [de mensen van Profetische overlevering], *Ahl al-Athar* [de mensen van overgeleverde teksten], en degenen die de weg van de *Salaf* volgen. Deze beginselen maken deel uit van het behoud van **zuivere geloofsleer, zuivere methodologie en correcte religieuze fundamenten**.

Wanneer dit eenmaal is begrepen, wordt duidelijk dat een persoon zich kan toeschrijven aan de *Sunnah*, kennis kan bezitten, en bekend kan staan om goedheid, maar toch in zaken kan vervallen die voorzichtigheid vereisen. Hij kan nalaten het juiste standpunt in te nemen met betrekking tot bepaalde personen. Hij kan worden beïnvloed door *Taʿaṣṣub* [fanatisme], *Hawá* [ijdele begeerte], persoonlijke gehechtheid, kameraadschap, affiliatie, of een andere wereldlijke overweging.

Een voorbeeld is Abū al-Ḥasan al-Maʾribī. Hij had eerdere *Ikhwānī* en *Takfīrī* tendensen [d.w.z. verbonden met of beïnvloed door de Moslimbroederschap en geneigd om moslims zonder recht tot ongelovigen te verklaren], bezocht Yemen, zat enige tijd bij geleerden, en werd bekend. Na het overlijden van grote geleerden zoals Shaykh al-Albānī, Shaykh Ibn Bāz, Shaykh al-ʿUthaymīn, en Shaykh Muqbil, begon hij openlijk beginselen te promoten die leken op de beginselen van *al-Ikhwān al-Muslimūn* [de Moslimbroederschap], hoewel geherformuleerd in

taal die gericht was aan *Ahl as-Sunnah*. De geleerden weerlegden hem, legden zijn valse beginselen bloot, en verduidelijkten zijn fouten.

Wanneer de *Ḥujjah* [gevestigde bewijsvoering] eenmaal is gevestigd, **heeft een persoon geen excuus om een individu op valsheid te blijven verdedigen.** De verplichting is de waarheid te volgen. Men volgt geen *Hawá*, *ʿAdāwah* [vijandschap], *Ṭarīqah* [pad, orde of factionele weg], *Riyāsah* [het zoeken naar leiderschap of verlangen naar status], *Madhhab* [rechtsschool of ingenomen doctrinair standpunt], kameraadschap of persoonlijke verbondenheid. **Men volgt de waarheid.**

Sommige personen bleven aan al-Maʾribī gehecht vanwege vriendschap of omgang, terwijl zij beweerden dat zij hem nog steeds adviseerden, zelfs nadat zijn zaak duidelijk was geworden. Onder degenen die genoemd worden, zijn al-Ḥalabī, Usāmah al-Qūṣī, en Sālim al-Hilālī. Een deel van hun afwijking was verbonden aan hun weigering om al-Maʾribī los te laten, en uiteindelijk begonnen sommigen van hen met dezelfde of soortgelijke beginselen te spreken.

Het punt is dat er situaties kunnen zijn waarin tegen een persoon die bekendstaat om kennis wordt gewaarschuwd. Er kan worden gezegd: **woon zijn bijeenkomsten niet bij, woon zijn lezingen niet bij, en ga niet naar zijn conferenties**, omdat bepaalde handelingen of standpunten van hem zijn verschenen die voorzichtigheid rechtvaardigen.

De zaak van **Moḥammad b. Hādī** wordt als een recenter voorbeeld aangehaald. Hij verviel in ernstig wangedrag, waaronder het uiten van een beschuldiging in een moskee in *Madīnah* en het aanvallen van

studenten van kennis en de geleerden met harde etiketten zonder bewijs. De zaak bereikte de rechtbank, hij werd veroordeeld wegens wat hij had gedaan, en de geleerden, onder wie Shaykh Rabīᶜ, weerlegden hem en legden zijn overdrijving, onrecht en gebrek aan bewijs bloot. Zijn zaak veroorzaakte ook splitsingen in Algerije, Marokko, door heel Europa, in het Verenigd Koninkrijk, en elders.

Wanneer zulke zaken eenmaal met bewijs duidelijk worden, **moet men de waarheid volgen en kan men hem niet blijven verdedigen of excuses voor hem blijven maken**. Als iemand dat doet, duidt dit erop dat hij de waarheid niet langer haar juiste gewicht geeft, en dat hij zelf een object van voorzichtigheid wordt.

Dit is waarom, wanneer geleerden waarschuwen tegen het bijwonen van de bijeenkomsten van **Shaykh Sulaymān ar-Ruḥaylī**, dit is omdat hij Moḥammad b. Hādī verdedigde op *Bāṭil* [valsheid] en de bewijzen in die zaak niet volgde. Dit betekent niet dat er *Tabdīᶜ* over Shaykh Sulaymān ar-Ruḥaylī is uitgesproken. Niemand zegt dat, en beweren dat dit de bedoeling is, zou een leugen of misverstand zijn. Het punt is dat een persoon een verkeerd standpunt kan innemen, valsheid kan verdedigen, kan verontschuldigen wat duidelijk onjuist is, of kan nalaten de waarheid naar behoren te waarderen. **In zo'n geval is voorzichtigheid vereist.**

Hetzelfde geldt voor **Ibrāhīm ar-Ruḥaylī**, die door de geleerden werd weerlegd vanwege de valse beginselen die hij introduceerde. Echter, Shaykh Sulaymān ar-Ruḥaylī onthoudt zich ervan enig standpunt in te nemen tegen zijn stamgenoot. Als een persoon herhaaldelijk nalaat het juiste standpunt in te nemen in kwesties die de *Salafī* methodologie en de

eenheid van *Ahl as-Sunnah* raken, dan **wordt dit een terrein van voorzichtigheid**.

De overleveringen van Imām Mālik, Ibn al-Mubārak, Ibn ʿAwn, en anderen tonen aan dat de *Salaf* ferme posities innamen tegen laakbaar gedrag, verkeerde omgang en valse standpunten. Zulke fermheid kwam niet altijd neer op *Tabdīʿ*. Het kon een vorm van **correctie, discipline, waarschuwing of voorzorg** zijn.

Daarom moet duidelijk worden begrepen: **kritiek, een weerlegging, of zelfs een waarschuwing tegen een individu betekent niet automatisch dat *Tabdīʿ* over hem is uitgesproken.**

De Boodschapper van Allāh ﷺ corrigeerde Muʿādh toen hij het gebed verlengde en de mensen in moeilijkheid bracht. Hij zei: "*Ben jij een Fattān [iemand die beproeving of moeilijkheid veroorzaakt], o Muʿādh?*" Dit was een strenge correctie voor een laakbare handeling, **geen verklaring dat Muʿādh een afwijkende was geworden.**

Evenzo, toen een van de zonen van ʿAbdullāh b. ʿUmar zei dat hij vrouwen zou verhinderen naar de moskee te gaan, ondanks de uitspraak van de Boodschapper van Allāh ﷺ, werd ʿAbdullāh b. ʿUmar zeer boos op hem en weigerde daarna nog met hem te spreken. Dit kwam door **oppositie tegen een duidelijke Profetische instructie**.

Dus wanneer oppositie van een persoon verschijnt, kan een passende houding gerechtvaardigd zijn. Dit betekent niet noodzakelijk dat hij is afgeschreven als een misleide afwijkende of tot een *Mubtadiʿ* is verklaard. Het kan eenvoudigweg een kwestie van voorzichtigheid zijn.

En in voorzichtigheid ligt veiligheid.